

פרשת תצוה

מציאות רוחנית נצחית

הפרשה מגלה לנו את תפקידו המיוחד של משה רבנו וכח הביטול שלו. כח הביטול שחייב להתעורר בכל אחד מאתנו על מנת שיוכל להאיר בנו אור המנורה, האור הגנוז.

פתיחה

בפרשה הקודמת למדנו על התרומה שהביאו בני ישראל לבניית המשכן ועל הוראות בניית המשכן. בפרשה שלפנינו יש מספר עניינים: העלאת נר התמיד במשכן, מינויו של אהרון לכהונה גדולה ופרטי עשיית המלבושים של הכהן, עשיית האורים ותומים של הכהן הגדול, תהליך קידושם של אהרון ובניו, ובניית מזבח הקטורת.

הפרשה פותחת במילים, "וַאֲתָה תִצְוֶה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כִּתִּית לְמָאוֹר: לְהַעֲלֹת בֵּר, תָּמִיד". למרות שכל עניין הדלקת הנרות במנורת המשכן, תאמר בפרשת בהעלותך, כאן ניתנת למשה הוראה מוקדמת, שהוא יהיה זה שיצוה על כך. לכן נאמר 'ואתה תצוה', בלשון עתיד, ובכל זאת, למה צריך פעמיים לעסוק בכל העניין הזה? ננסה לראות מה החשיבות של להודיע למשה בטרם הציווי על הציווי. מה הפרשה הזאת מלמדת אותנו על משה רבנו? וכמובן מה יש לנו ללמוד מזה על דרך העבודה שלנו? גם המילה 'תצוה' דורשת התעמקות. בדור שלנו, לשון ציווי נתפס לעיתים כמשהו מאיים, משהו ששווה להתרחק ממנו. אבל מוכרחים להבין את הפנימיות של המילה. 'אור החיים' הקדוש אומר, 'תצוה' זה מלשון התחברות, "צוותא", ונאמר כאן למשה, אתה תתחבר עם בני ישראל. בהמשך נראה איך זה קשור לעבודה של משה רבנו.

השם משה לא בפרשה

פרשת 'תצוה' חריגה במובן שמאז לידתו של משה רבנו בתחילת חומש 'שמות', היא היחידה בה לא מוזכר שמו של משה. במדרש מסבירים את זה מהסיבה שבזמן שחטאו בני ישראל בעגל והקב"ה רצה לכלותם, אמר משה, "וַעֲתָה, אֶם-תִּשָּׂא חַטָּאתָם; וְאֶם-אֵין--מַחְנֵי נָא, מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ" (שמות ל"ב ל"ב). ברגע שמשה הוציא את המילה, מחני, הובטח שיתקיים הדבר. קללת חכם תופסת אפילו אם באה על חינום. בספר 'ישמח משה' יש אזהרה שאסור לבן אדם לקלל את עצמו אפילו על תנאי. כמו להגיד אם משהו מסוים לא יקרה, תבלע אותי האדמה. כי יש ממונה בשמיים שעומד ומצפה לשמוע מפי האדם שמקלל עצמו ומיד מקיים את קללתו. על זה אמר דוד המלך, "אֲשַׁמְרָה דְרַכִּי, מִחַטּוֹא בְלִשׁוֹנִי: אֲשַׁמְרָה לְפִי מִחַסּוֹם בְּעַד כְּשַׁע לְגַגְדִּי" (תהילים ל"ט ב'). צריך לשקול היטב את מה שיוצא מפיו.

התפקיד של משה

אולם כדי להבין את עומק העניין, עלינו להתבונן בקשר שישנו בין פרשת 'תצוה' ופרשת 'כי תשא'. כתוב שהקב"ה אמר למשה, אם אתה אומר, 'מחני נא', אז אני מוציא את השם שלך מהפרשה שלי, פרשת 'תצוה', ולא מהפרשה שלך, פרשת 'כי תשא', בה מוזכר חטא העגל. מה זה פרשה שלי, פרשה שלך ולמה דוקא הפרשה שמספרת על חטא העגל היא פרשתו של משה?

הרב שיינברגר שליט"א מסביר שראשית צריך להבין את תפקידו של משה. משה לקח על עצמו "פרויקט" להרים את ראשם של ישראל. משה לקח עם של עבדים ורומם אותם למדרגה של בני מלכים. פרשת 'כי תשא' פותחת, "כִּי תִשָּׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, לְפָקְדֵיהֶם, וְנָתַנוּ אִישׁ כֶּפֶר בְּפִשׁוֹ לֵה', בְּפָקֵד אֲתֶם; וְלֹא-יִהְיֶה בְּהֶם גָּגֶף, בְּפָקֵד אֲתֶם". כי תשא, תרים את ראשו וקרנו של ישראל. בפרשת 'כי תשא' מתבטאת כל מהות העבודה של משה ולכן נקראת הפרשה של משה. לאחר חטא העגל, אומר משה לקב"ה, "אֶם-תִּשָּׂא חַטָּאתָם; וְאֶם-אֵין--מַחְנֵי נָא". אם אין מצב שאני יכול לעשות את העבודה שלי ולזקוף את ראשם, אלא להפך, אתה רוצה לגזור עליהם גזרות של כליה, אז מחני נא מספרך. אומר הרב שיינברגר שליט"א, זה נקרא רבי אמיתי - ר"ת ראש בני ישראל, ולא להפך, רבי - ר"ת רע בעיני השם. רבי אמיתי, מנהיג אמיתי,

פרשת תצוה

מרים את הראש, לא נותן לתלמידיו לשקוע.

נשיאת ראש

בעבודה יש עליות וירידות, יש מצבי קטנות מוחין וגדלות מוחין, מצבים שבהם האורות נמצאים בכלים ומצבים שהאורות מסתלקים. משה רבנו לא רצה לראות את כלל ישראל במצבי קטנות, אלא במצבי גדלות בלבד. לכן זה נקרא 'כי תשא' את ראש בני ישראל - שהראש במקום יש נשיאת ראש, יש מצב של גדלות. אפשר ש'נשיאת ראש' מעיד על מצב של גדלות שבו הראש הוא הנשיא, הוא השולט במערכת. כמו שאמרנו פעמים רבות, יהודי צריך להיות מל"ך (ר"ת מח, לב, כבד), ולא להפך. גם המילה אדון, המנהיג של נתיניו, מעידה על האופי הרצוי שלו. אדון זה מלשון אדנים, כמו אדן החלון שעליו נשען כל החלון, כמו אדני העמודים בבית המקדש שעליהם נשען כל המבנה. אדון זה לא מי שיושב על הראש של האנשים, אלא להפך, הוא זה שעליו נשענים, הוא זה שמנשא את ההמון. זה משה. לכן דוקא הפרשה של חטא העגל, הנפילה הכי גדולה של עם ישראל, נקראת פרשתו של משה. מוסיף הרב שיינברגר שליט"א, זה לא חכמה להיות מנהיג שמקבל קהילה מושלמת של לומדי תורה, אלא דוקא קהילה כזאת שעושה עגל, ולמרות זאת המנהיג מסוגל להרים את ראשם, זאת הגדולה האמיתית.

משה ונח

"מִחֲבֵי נָח", יש עוד דבר חשוב בעניין צמד המילים הללו. בשביל להבין במה מדובר צריך לחזור אל נח. המבול נקרא 'מי נח' וזה מתמיה, הלא נח הוא זה שהציל את כל העולם, בזכותו היתה המשכיות לחיים. למה לקרוא למים המשחיתים על שמו? הסיבה נעוצה בהנהגתו של נח. נח לא התפלל על בני דורו. הוא לא עשה את המעשה הנכון כדי להציל את הדור. הקב"ה אמר לנח לעשות תיבה יותר ממאה שנה לפני המבול. לבנות תיבה בזמן ההוא דוקא על הררי אררט בגיל חמש מאות, מעשים שנראים די מוזר. הכל היה כדי לעורר את בני דורו לשאול שאלות, אולי יקבלו הרהורי תשובה. אלא שמעשיו של נח, התיבה, זה לא מספיק, צריך לעשות משכן.

אומר הרב שיינברגר שליט"א, משכן זה מלשון משיכה. הקדושה של המשכן זה מושך כל אחד פנימה, מכנס אל תוכו את כולם. כתוב שכל יום יוצאת בת קול מהר חורב ומזהירה על עלבונה של תורה. בשביל מה יוצאת בת קול? הבעל שם טוב אומר שאם יש לבן אדם איזה התעוררות לעבודת השם זה מפני שעמוק בפנים הוא שמע את אותה בת קול. הקדושה הולכת ומכריזה על עצמה. על פי ההלכה, בית הכנסת צריך להיות גבוה מכל הבתים, למרות שזה לא תמיד אפשרי. בית הכנסת עומד ומכריז, הנה אני פה. אומר הרב שיינברגר שליט"א, כשיש בית כנסת בעיר זה מאיר לכל בית ישראל. זה מחמם את הלבבות של האנשים. אולי, למרבה הפלא, כאן בארץ לא כולם מרגישים את זה, אבל כל יהודי שהיה בטיול בחו"ל, יודע שהמפגש עם בית הכנסת שם, מעורר התרגשות פנימית חזקה, שרוב האנשים לא מוצאים לה הסבר.

אם נח היה הופך את השיטה והיה עושה מהתיבה בית מקדש, משכן. לא הולך בדרך של תוכחה, תראו הנה אני בונה לי ולמשפחתי תיבה, היזהרו מהמבול, תכינו את עצמכם, כי כתוב על רשעים שגם בפתח הגהנום לא חוזרים בתשובה. לרשעים כאלה, כמו בדורו של נח, לא תעזור תוכחה. אבל אם יש משכן, כח המשיכה שבו כבר יעבוד על דרך שמים שוחקים אבן. זה מה שלמד רבי עקיבא וזה מה שנתן לו את הכח לקום ולהתחיל ללמוד תורה בגיל ארבעים. בכח ההתמדה, המים שהם הדבר הכי רך שוחק אפילו אבנים. מים זה תורה שחודרת גם אל מח שהוא כמו סלע. גם הקדושה שיוצאת מבית הכנסת תחדור אחרי מאה שנה אפילו באלה שיש להם לב אבן.

יש סיפור על הרב לופייין זצ"ל שחי בחיפה. במשך שנים, הוא היה יוצא כל שבת מפתח ביתו, עובר ליד הקיוסק הפתוח, ומברך את בעל הקיוסק בשבת שלום. שנים הוא היה נוהג ככה. גם כשעבר לגור בדירה אחרת, היה עושה סיבוב במיוחד, רק כדי להמשיך לברך את אותו יהודי. בסוף חייו, שבת אחת, פנה אליו בעל הקיוסק ואמר לו כך: לי נמאס, אני לא יודע איך לך לא נמאס, אבל לי נמאס. הוא סגר את הקיוסק, הצטרף אליו לבית הכנסת, ולימים נעשה בעל תשובה.

פרשת תצוה

התיקון לנח

לכן משה אומר, "מִחְנֵי", שזה אותיות מי נח, זהו התיקון למעשיו של נח. בשני המקרים היו דינים גדולים בעולם שאיימו להשמיד את הנפשות הפועלות. במבול, כל באי העולם ובחטא העגל, עם ישראל. אלא שמה מתפלל על עם ישראל לפני צאת הגזרה ומוכן ששמו ימחה מהתורה למען עם ישראל, ונח, רק כאשר יצא מהתיבה, הבין שהיה צריך להתפלל ורק אז בכה על בני דורו. לכן כשמה אמר 'מחני נא', הקב"ה אמר לו, אתה לא תהיה כמו נח, אתה תעשה משכן שיאיר לכל העולם, שיחבר את כל הנשמות מחדש. אומר הרב שיינברגר שליט"א, לכל אדם יש משהו מיוחד שאין לאף אחד, שמהבחינה הזו הוא יחיד בדור. כל אחד יש לו אש משלו. כל אחד יש לו את העניין המיוחד שלו וצריך רק להיות בטוח ולדעת כמה שהוא חשוב, כמה שהוא יכול להועיל לעצמו ולכל העולם כולו, כי אין לאף אחד את הנכס שיש לו. לכן גם לא צריך לקנא. כפי שדיברנו בפרשת 'משפטים' על ההבדל בין מודעות של עבד למודעות של בן מלך, מודעות של קנאה ומודעות של שפע. משה רבנו הוא צדיק הדור שמקים את המבנה השלם. במשכן כל אחד הביא את החלק שלו, את התרומה שלו ומשה רבנו חיבר את הכל. החיבור הזה זה הכח של המשכן שעושה שלא יהיה מבול. התיבה מצילה יחידי סגולה מהמבול, לעומת המשכן, שכולם שותפים בו, והוא נותן כח שלא יהיה מבול בכלל.

נצחיות המנורה

הפרשה פותחת, "וַאֲתָה תִּצְוֶה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כִּתִּית לְמָאֹר: לְהַעֲלֹת נֵר, תָּמִיד", מצות הדלקת המנורה. המדרש מספר שכאשר ראה אהרון את נשיאי השבטים מקריבים איש איש את קורבנו בימי חנוכת המשכן, חלשה דעתו. מיד אמר לו הקב"ה, לגדולה מזו אתה מתוקן. החלק שלך גדול משלהם כי הקורבנות נוהגים רק כל עוד בית המקדש קיים, אבל הנרות שאתה תדליק במנורה לעולם יאירו. הלשון 'לעולם' מעידה על משהו נצחי, גם המילים "להעלות נר תמיד" מרמזות לנו על עניין נצחי. יחד עם זאת, ברור שכאשר נחרב בית המקדש, נגנזה גם המנורה יחד עם כל כלי הקודש ונרותיה חדלו להאיר. אז למה מכוונת לשון הנצחיות, מה בעבודת המנורה הוא נצחי ומה זה מגלה לנו על העבודה הרוחנית שלנו?

כבר אמרו חז"ל שנה החנוכה שאנו מדליקים בכל שנה מאז החורבן, הוא כנגד המנורה, ובאמת יש בכך המשכיות לאור המנורה, אבל יש כאן רמז למשהו עמוק יותר. כתוב בגמרא, "אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו, כיוון שהסתכל הקב"ה שאינו כדאי להשתמש בו רשעים, עמד וגנזו לצדיקים לעתיד לבא" (מסכת חגיגה). זהו האור הגנוז, האור האלוקי שכותב עליו האר"י הקדוש, "בתחילה היה אור אינסוף פשוט ממלא כל המציאות" (עץ חיים). זהו אינו האור שבא מהמאורות שנבראו רק ביום הרביעי של מעשה בראשית, שכתוב בנבואה שלעתיד לבא, "לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם ולנוגה הירח לא יאיר לך והיה לך ה' לאור עולם" (ישעיהו ס'). האור הזה, האור הגנוז, האור של גמר התיקון, האיר במנורה ומאיר לנו כל שנה בנרות החנוכה. כשהתורה והמדרש אמרו שעבודת המנורה נצחית, לעולם, הם כיוונו אותנו אל ההבנה העמוקה שמתוך האור של המנורה מושפע האור הגנוז לכל מי שראוי לו.

מציאות רוחנית נצחית

המציאות הרוחנית של הספירות מתבטאת במנורה. כתוב, "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות". פני המנורה, עצם המנורה, מרמז על ספירת הבינה שהיא מאירה לשבע הספירות התחתונות. ממנה מושפע השפע לספירות שתחתיה. כמו כן, ימות השבוע מרומזים במנורה. שבת, כמו ספירת הבינה, נקראת גם עולם הבא, או מעין עולם הבא, ומהאור של שבת מתמלאים כל ימות השבוע. בדיוק כמו שכוכבי הלכת מקבלים אורם מהשמש. אנו רואים שההארה של המנורה, הארת האור הגנוז, האור המחייב את הכל, היא נצחית. היא חייבת להיות נצחית כי בלעדיה אין חיות לשום נברא.

פרשת תצוה

פה אל פה

חז"ל אמרו שאין מוקדם ומאוחר בתורה. בזכות הביטול של משה בפרשת 'כי תשא', זכה משה בפרשה הזאת להגיע לביטול המוחלט, עד שנאמר עליו, "פֶּה אֶל-פֶּה אֶדְבָר-בו" (במדבר י"ב ח'). אומר הרב שיינברגר שליט"א, במילים "וְאַתָּה תִּצְוֶה", הקב"ה מחבר את משה אליו. אתה תהיה כמוני, כמו שאני מצווה, ככה אתה תצווה. באותו אופן שנאמר לאברהם, "וְהִיא, בְּרַכָּה" (בראשית י"ב ב'). אברהם היה הראשון שהתחבר לקב"ה בצורה כזאת שהוא נהיה המברך. בפתיחת הפרשה לא כתוב, 'וידבר השם אל משה' או 'ויאמר השם אל משה', ולא מוזכר שם משה, מפני שכביכול, משה מתחבר אל השם לגמרי. הפרשה הזאת היא מקום של דבקות גדולה מאוד. כל ישותו של משה נמחית והוא הופך לאחד עם המשפיע. ע"י ענוותנותו, ע"י מסירות הנפש שלו למען עם ישראל, השיפלות שהגיע אליה, משה רבנו מתנשא והופך להיות פה אחד עם הקב"ה.

החיבור הטוב ביותר

הדרך להגיע אל מדרגת ה'מחני נא' של משה, מדרגת הביטול שמאפשרת את גילוי האור, היא על ידי הכתישה. מה זאת אומרת? ישראל משולים לזית, כמו שכתוב, "זֵית בְּעֵץ יִפֶּה פְּרִי-תֹאֵר, קָרָא ה' שְׁמִי" (ירמיהו י"א ט"ז). אומר ה"נתיבות שלום", "זית הוא הפרי היחיד שמלבד עצם מציאות הפרי, יש בו כח נעלם, שאחר שכותשים וחובטים אותו... מתגלה בו כח חדש כח האור המאיר העצור בתוכו, שבכוחו להעלות נר עד שתהא שלהבת עולה מאליה. עניין זה אין בשום פרי אחר" (נ"ש, תצוה). ככה גם היהודי, יש בו חלק נעלם, חלק אלוך ממעל, וככל שחובטים וכותשים אותו כך עולה ומאיר בו אותו חלק, מאירה בו הנשמה באור נצחיותה. הכתישה והחיבוב גורמים לביטוש החלק החיצוני הגשמי של היהודי ולביטולו אל האור.

לכן אהרון הכהן הוא מעלה את הנרות, אבל השמן זית כתית שמוציאים את הלב של הזית, ככה כותשים את הלב של היהודי שיאיר מסוף העולם ועד סופו. זה מהכח של משה רבנו, להוציא יקר מזולל, להוציא נשמות יקרות מתוך כל הערבוביה והאנדרלמוסיה שיש בעולם.

לימוד אישי

ישנה שותפות בינינו לבין הקב"ה. כמו שנאמר בישעיהו, "...וְלֹאֲמַר לְצִיּוֹן עֲמִי-אֲתָה" (ישעיהו נ"א ט"ז), ואמרו חז"ל, אל תקרא עמי, אלא עימי, עימי אתם בשותפות. זאת התכלית, שהאדם יהיה שותף במעשה הבריאה. בשביל להגיע לשותפות המלאה צריך ביטול מוחלט ובשביל זה צריך ניקיון וטוהר פנימי שאין כמוהו. הדבר שמפריד אותנו מן האור אלה החטאים שלנו. בשורשם של החטאים עומדת החשיבה האגואיסטית. אולם, יחד עם משה בפרשה הזאת, יש לנו את ההזדמנות לבטל את עצמנו בפני הבורא. לא להמתין עד שתבוא הכתישה מבחוץ, אלא ליזום התעוררות והשתדלות פנימית לשינוי הטבע שלנו מקבלה עצמית להשפעה ונתינה אינסופית. אמרו חז"ל, "כל העומד לשרוף נמי כשרוף" (מסכת מנחות), כשבן אדם מקבל על עצמו בתחילת תפילת שחרית, באמת ובתמים, אהבת הבריות כולן, מקבל על עצמו קיום מצות "ואהבת לרעך כמוך", באותה עת הוא נקי ויכול להתחבר אל ההארה של שחרית. באותו אופן, אם נקבל על עצמנו בפרשה הזאת לנהוג כמשה, לבטל את עצמנו למען כלל ישראל, נזכה בשבת הזאת להארה של המנורה, להארת האור הגנוז בנשמותינו.

בכל אחד מעם ישראל קיים ניצוץ של משה רבנו, ולפי הרמב"ם, כל אחד מאתנו יכול להגיע למדרגת משה. העבודה חייבת להיעשות בביטול עצמי, ביטול הרצונות שלי לרצון האחד וענווה אינסופית. אז גם ההנהגה הפנימית שלנו תונהג ע"י אותו ניצוץ משה, אותה מנהיגות של אור.

השעור מוקדש לרפואת דנה בת רותי, איילין שילה בת מרגרט, רחל בת נסריה, רות רבקה בת צביה

פרשת תצוה

בתוך שאר חולי עמו ישראל

השעור מוקדש לעילוי נשמת נסריה בת יעקב ז"ל, גילה בת רחל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה

[מודעות - מרכז רוחני לקבלה](#)

רח' אחווה, 24 נווה צדק תל-אביב

03-5100587